

Nota: “ Ě ”, “ ě “ sono appena percettibili, quasi non si pronuncia;” Š “, “š” si leggono “sce di scena”.

INFERNO canto V in campobassano

‘Ccusì cummè scìgnivè a u ciérchiè primè,
abbaššè p’u seconnè chë ména lumè cénta
e tantè cchiù d’ulorè, chë pógnè e guàita.
Šta là Minos, tremèntamèntè e ringhia,
pésa lè còlpè all’entrata, sèntènzia
e manna séconnè che l’abbogliè.
Dichè che quannè l’anèma malènata
lè vé ‘nnanzè, tutt’ issè zè rëmóštra,
e issè ca canòsscè lè puccatè
vedè a qualè poštè dè lu ‘mbèrnè è pè essa;
accérchia kè la coda tanta vótè
pè quanta gradè sottè vènga méssa.
Sèmpè, annanz’a issè, nè štannè assaiè;
dicènè e sèntènè e po’ pè capabbasscè vutatè.
<< O tu, che vié a u d’ulurusè spiziè,>>
dicèttè Minos a me, quannè mè vèdèttè,
lasciannè l’attè dè tanta ufficiè
<< guarda cumm’intra, e dè che tu tè fidè,
nèn tè ‘ngannà la larghezza dèll’èntata!>>
E la guida mia a issè: << Pècché tu allucchè?
Nèn fèrmà u camminè suè fatalè:
zè vo’ j’ ccusì colà ‘ndo’ zè po’
chèllè chë zè vo’ e cchiù nn’ addumannà>>.

(v.25)

Mo ‘ncumènzènè lè dulèntè notè
a farzè sèntì a me, mo so vènutè
là ‘ndo’ tanta chiagnè mè culpiscè.
I’ mènivè a u poštè d’ogni lumè mupè,
chë muggisscè cummè fa u marè in tempèsta
se da cuntrariè vièntè è cummattutè.
La buféra ‘mbèrnalè che maiè zè férma,
ména lè spirètè cummè fussènè rapènatè:
capèutànnè e vattènnè lè strapazzè.
Quannè arrivènè ‘nnanz’a la ruina,
qua lè strillè, u chiagnè, lè lamièntè;
àštémènè qua la vèrtù divina.

(V.40)

Sèntivè, che a štu turmièntè
so’ dannatè lè puccaturè carnalè
che la ragiona hannè svalutatè a u talèntè
E cummè lè sturnè puortènè l’alè
ku tièmpè friddè, a šchiéra larga e chiéna,
‘ccusì ‘llu vièntè portè l’anèmə malè:
da qua, da là, dè sottè, dè ngoppè, lè ména;
nisciuna spèranza lè cunforta maiè,
né dè fèrmà, e manchè dè scèmà la péna.
E cummè lè gru vannè lamèntannèzè
facènnè pè l’aria na longa fila
‘ccusì vidè mènì, purtannèzè lè guaie,

(v.46)

ombrë purtatë da u fortë viéntë;
 pëcché i' dëcivë: << Maeštrë, chi so' chëllë
 gëntë che l'aria nera 'ccusì caštiga?>>
 << La prima dë chëllë chë tu dicë
 tu vuo' sape'>> me dicëtt'issë allora,
 << éva imperatricë dë na fréca 'e lénghe.
 A vizië dë lussuria zë dëttë
 e dë la libidëna so' facëttë léggë.
 Essa è Semiramide, d'essa zë sa
 ca succëdëttë a Nino, dë che éva spósa;
 tënëttë la terra che Saldon * guërna,
 po' è Cleopatra lussuriosa.
 Elena vidë, pë la quala tanta guaië
 na vota dëttë, e vidë a Achillë
 che immécë kë amorë cummattëttë.
 Vidë Paride e Tristan>> e cchiù dë millë
 ombrë mustrattëmë e më 'nnùmmënattë,
 che pë amorë nuostre zë murënnë.
 Dopë che i' sëntijë la guida mija
 che 'nnùmmënàva damë e cavaliérë,
 pëcché më pigliattë e më sëntivë quascë përdutë.
 I' 'ncumënzaië:<< Puéta, vulëntiérë
 parlarija a chillë ddu' ch'assiémë vannë
 e parënë a u viéntë èsse' lëggiérë>>.
 E issë a me:<< Vëdarraië quannë sarrannë
 cchiù vicinë a nu' e tu allora lë prijarraië
 pë' quill'amorë chë lë ménë, e lórë mënarrannë>>
 'ccusì subbëtë cumm'è u viéntë a nu' lë manna.
 Pigliaië a parlà:<< O anëmë affannatë
 mënità a parlarçë, se autë nn'u viëtënë!>>
 Cumm'a palummë chiamatë da la voglia
 e kë alë schiëgatë e fërmë rent'u nidë
 volënë pë l'aria da guliya purtatë
 'ccusì scënnë da la schiéra addò sta Didone
 A nu' mënënnë pë l'aria malamëntë
 pë cumm'éva fattë u carissëmë richiamë.
 << O anëma graziosa e bóna
 che vai vësëttannë pë l'aria fósca
 a nu' che tignëmmë u munnë sanguignë;
 së fussë amichë u rre dë l'universë
 nui' prijarrimmë a issë la pacia tua,
 ca tie' piëtà d'u malë nuoštrë.
 Dë chëlla chë sëntitë e chë parlà vë piacë,
 nu'sëntémë e parlamë a vu',
 mentrë che u viéntë, cummë fa, z'ammupa.
 Šta la terra, andò nascivë
 vicin'a u mare addò u Po scëgnë
 p'avë pacë kë lë seguacë suë.
 Amorë, che a córë gentilë sùbbëtë z'aggrappa
 'cchiappattë issë da la bella përzona
 chë më fu luàta; e u modë che ancora m'affanna.

(* Siria o Egitto?)

(v.75)

Amorë, che a nisciunë amatë amà përdona,
 më pigliattë du parlà 'ccusì fortë,
 che, cummë vidë, ancora nn m'abbandona.
 Amorë cë purtattë a la morta.
 Caina aspëtta a quellë chë la vitacë štutatë.>>.
 'Štë parolë da lórë cë furënë rëspostë.
 Quann'ijë sëntijë chëll'anëma uffesa ,
 avasciajë u capë, e tantë u tënivë vasscë
 fin'a quannë u puëtë dicëttë:<< Che piénsë?>>
 Quannë rëspunnivë, 'ncumënzajë:<< Che pena!
 Quanta pënziérë dócë, quanta desiderië
 mënëttë a chištë a u dulurusë passë!>>
 Po' më gëraië a lórë e parlaië ijë;
 e 'ncumenzaië:<< Francesca, lë dulurë tuë
 a lacremà më fannë trištë e pijë.
 Ma dimmë, a u tiémpë dë lë suspirë ducë
 cummë vënëttë l'amorë
 che canuscëttë lë dubbiusë suspirë?>>
 E chëlla a me:<< Manchë cchiù gruossë dulorë
 che rëcurdà u tiémpë fëlicë
 në la miseria; u sa la tua guida.
 Ma se a sapé qualë fu la nascita
 dëll'amorë nuostrë, tu chë cë tié tantë,
 faccë cummë a chi chiagnë e dicë
 nu' liggiavame nu juornë pë spassë
 dë Lancillottë, cummë l'amorë u pigliattë.
 Pë cchiù votë l'uocchië ci attëràttë
 'lla lettura e ci arrusscëttë u vište,
 ma sulë a nu puntë, fu ca ci attraëttë.
 Quannë liggëmmë u desidërië
 d'ëssë vasciatë da talë amantë,
 qualë da me nn'éva mai štatë rësërijatë,
 la vocca allora më vasciattë tuttë trëmannë.
 Galeottë évë u libré e chi u scrëvëttë!
 'llu juornë cchiù nën liggëmmë 'nnantë.>>
 Mëntre nu spirëtë quistë dicëttë,
 l'autë chiagnëa, ca dë piétà
 i' svënivë cummë së murissë;
 e cadivë cumm'a cuorpë che muortë cadë.

(v.106)